

Шевчук Володимир Олександрович

*д.е.н., професор кафедри аудиту та підприємництва
Національної академії статистики, обліку та аудиту*

**ПРОФЕСОР Л.Я. КОРНІЙЧУК – ПОДВИЖНИЦЯ
УТВЕРДЖЕННЯ ФУНДАМЕНТАЛЬНОСТІ РЯТІВНОГО
СТАТУСУ ПИТОМО УКРАЇНСЬКОГО
ЕКОНОМІЧНОГО ЗНАННЯ**

Оприлюднений ЮНЕСКО цьогорічний Звіт Міжнародної науково-політичної платформи з біорізноманітності та екологічних систем (IPBES) є найвичерпнішою глобальною оцінкою стану планетарної природи. У Звіті задокументоване безпрецедентне зниження біорізноманіття та небачені за історію людства масштаби екологічних загроз. Науковцями, котрі працювали над узагальненням Звіту, відзначається, що згубні для людства тенденції можна змінити, та це потребує «трансформативних змін» у кожному аспекті взаємодії людини з природою.

Викладені констатації доводять надзвичайну важливість рятівних світоглядних положень у вирішенні проблем, що постали перед мешканцями планети. Необхідна зміна моделі природокористування. Своєю чергою вона вимагає заміни чинної наукової картини світу на нову. «Визначальним для сьогодення є те, що замість теорій, які б представляли цілісну картину майбутнього суспільства, вчені аналізують, прогнозують окремі явища і процеси», - писала в одній зі своїх останніх публікацій проф. Л.Я.Корнійчук. - І зауважувала, що «концентрація уваги на окремих питаннях не лише простіша, а й більш зручна і, на нашу думку, - менш відповідальна».

...Відмінниці навчання, якій пощастило бути в числі дипломованих фахівців першого випуску економічного факультету Київського державного університету ім. Т. Г. Шевченка, випало досліджувати економічні проблеми. У той же час аспірантура в Інституті економіки АН УРСР могла стати і пасткою: захист кандидатської дисертації, присвяченої колективізації сільського господарства Західної України (1953),

здатний був долучити здібну дослідницю до слухняних заручників світоглядного доктринерства марксизму-ленінізму.

На відміну від молодих учених-економістів, приречених і надалі описувати досягнення колективізації, індустріалізації тощо, їй пощастило більше. Л.Я.Корнійчук належала до покоління українців, котрі не з чуток знали жахи Другої світової війни. А подібно до М.Д.Руденка, від якого була молодшою на кілька років, вона мала підстави твердити, що її життя розчахнула навпіл не війна, а смерть Сталіна. «Всі ми відчували: вмерла одна епоха, має народитися друга, - згадував М.Д.Руденко. – Та нам іще важко було розібратися і в тому, що вмерло, і в тому, що мало народитися».

У той період розвитку економічної науки в Україні якраз активізувалися історико-економічні дослідження, присвячені українській проблематиці. Молода дослідниця потрапила до колективу однодумців у відділ історії народного господарства та економічної думки Інституту економіки АН УРСР, разом з якими заходила розкривати історію національної економічної думки. Однією з її найперших публікацій того часу стала стаття «Про економічні погляди С. А. Подолинського», оприлюднена у понині цитованій колективній монографії «Нариси з історії економічної думки на Україні».

Стаття є надзвичайно показовою, бо засвідчує становлення ґрунтовних досліджень питоми української економічної думки. Якраз тоді започатковувались і широта спектру досліджуваної проблематики, і глибина її аналізу, і висвітлення наукового доробку подвижників національної економічної думки, і новаторське розкриття їхнього творчого внеску у світову економічну теорію. Стаття дала поштовх подальшим монографіям - «Економічні погляди С. А. Подолинського» (1958), «З історії економічної думки на Україні» (1961) - і до цього часу є актуальною.

...Забігаючи уперед, пригадую, як на початку літа 2006 р. до України з Австралії завітав нащадок роду Подолинських Алекс (Олексій) – відомий у світі подвижник біодинамічного землеробства, автор книг з цієї проблематики. Його приймали на урядовому рівні, в аграрних господарствах та навчальних закладах. Радник тодішнього віце-прем'єр міністра України

посприяв його зустрічі з Науковим товариством імені Сергія Подолинського. Автор цих рядків пригадує, як, надаючи проф. Л.Я.Корнійчук слово для виступу на цій зустрічі, дозволив собі додати, що перша її стаття про економічні погляди С. А. Подолинського з'явилася якраз піввіку тому...

Слід наголосити, що своїми працями вона повертала С. А. Подолинського в українську економічну науку, розкриваючи, наскільки це дозволяли обставини місця і часу, його значущість і перспективність для подальшого розвитку життєствердного контенту національної та світової економічної думки. Її ґрунтовні дослідження економічних поглядів С. А. Подолинського щонайменше на десяток років випереджували розвідки у подальшому відомих фахівців, як В. Жученко, С. Злупко, Л. Коваленко, А. Пашук, М. Рудько та інші.

...Вельми плідною у науковій та освітній діяльності Л. Я. Корнійчук виявилася тривала робота в Київському інституті народного господарства (нині – ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана»), де вона працювала понад 50 років - з 1962 р. до завершення свого життєвого шляху. У навчальному закладі, не полишаючи педагогічної діяльності, науково-організаторської та громадської роботи, вона підготувала й захистила докторську дисертацію на тему «Суспільно-економічна думка на Україні в 70-х роках XIX ст.» (1972). Захист дисертації увів її в коло кращих дослідників історії економічної думки на теренах України і за її межами.

... Автор цих рядків дозволить підкреслити особливу значущість заключного етапу наукової та педагогічної діяльності вченої, визначального на її життєвому шляху. Йдеться, зокрема, про плідні взаємовпливи в роботі дослідниці та Наукового товариства імені Сергія Подолинського, засновницею якого вона стала.

Мені пощастило бути свідком її першої, взаємно захоплюючої зустрічі із незабутнім мислителем, письменником і правозахисником Миколою Даниловичем Руденком. Якраз із його ініціативи було створене наше Товариство, саме він став Почесним головою Товариства і благословив нас на плідну працю, що розвивається вже третій десяток років. Почесний

голова поставив тоді перед нами завдання різними заходами заявити про створення Товариства.

Пригадую, з яким молодечим натхненням висувала 75-річна професорка плідні ідеї і так само завзято бралася за їх втілення. Це вона переконала керівництво «Укрпошти» у необхідності вшанування пам'яті С. А. Подолинського і наполягла на випускові пам'ятного конверта, приуроченого до 150-ліття з дня народження українського генія.

Вона брала на себе ініціативу публікації праць С. А. Подолинського, котрі не оприлюднювалися в Україні упродовж багатьох десятиліть. Паралельно з підготовкою видання захоплено читала подаровані М.Д.Руденком нариси з фізичної економії під назвою «Енергія прогресу». Вже у вступному слові «Від упорядника» до вибраних творів С. А. Подолинського вона вказує на провідну думку М.Д.Руденка про необхідність виявлення «природних законів в економічному житті». Вважаємо, що якраз це положення є найважливішим аргументом фундаментальності фізичної економії в структурі економічного знання. Замість традиційної передмови вона вміщує 10 стор. ключових уривків з «Енергії прогресу».

Їй також належить ініціатива проведення Міжнародної наукової конференції «Учення Сергія Подолинського і цивілізаційна еколого-економічна перспектива», присвяченої 150-річчю від дня народження вченого. Українській науковій школі фізичної економії вона присвячує окремий розділ у посібнику «Історія економічної думки України» (2004), котрий належить до навчальних посібників нового покоління.

Вона ініціює подальші дослідження цієї проблематики: під її науковим керівництвом Л.В.Воробйова успішно захищає першу і поки-що єдину дисертацію про становлення національної наукової школи (2006). Тоді ж у журналі «Економіка України» друкується стаття Л. Я. Корнійчук, Л.В.Воробйової та автора цих рядків «Фізична економія. Українська школа».

85-річна учена активно взялася за підготовку та проведення Міжнародної наукової конференції «Фізична економія: методологія дослідження та глобальна місія України» (2009), що пройшла під патронатом Президента України і дістала міжнародний резонанс. Під час проведення конференції в

журналі «Економіка України» оприлюднено статтю Л. Я. Корнійчук та автора цих рядків «Сталий розвиток і глобальна місія України». Стаття донині продовжує бути в полі читацької уваги, маючи понад півсотні посилань.

Наукову і педагогічну діяльність ученої та її життєвий шлях завершує книжка, яку нам теж випало готувати разом, - «Футурологія і прогностичні ідеї фізичної економії». Вражає те, що співавтором її стала дослідниця, життя якої було присвячене історії економічної думки! У рецензії, опублікованій у журналі «Економіст», нині вже покійний проф. В.А.Кадієвський відзначав, що книжка закладає основи принципово нової галузі науки – фізико-економічної прогностики...

Кириленко Володимир Іванович

*д.е.н., професор, завідувач кафедри економічної теорії
ДВНЗ «Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана»*

ВИКЛИКИ СУЧАСНІЙ ЕКОНОМІЧНІЙ ТЕОРІЇ ТА ШЛЯХИ ЇХ ПОДОЛАННЯ

Початок ХХ ст. ознаменувався поступовим переходом світового господарства до якісно нового етапу свого розвитку, а саме – становлення постіндустріального суспільства, основною ознакою якого є соціальна спрямованість економічних систем: підпорядкування економічного розвитку завданням розвитку людини. Саме соціалізація економічної системи в постіндустріальному суспільстві формує всім його членам рівні можливості на різних рівнях економічної системи в прагненні до реалізації власних цілей, установок, потреб, мотивів, тим самим забезпечуючи високий життєвий рівень всіх груп і соціальних верств населення.

Базовим чинником розвитку даного об'єктивного процесу є прискорення темпів науково-технічного прогресу, що уможливорює без залучення додаткової робочої сили нарощувати обсяги суспільного виробництва. Виникли нові перспективні